

Arbeidstoeleiding van jongeren met een beperking via de Boris aanpak.

Maatschappelijke noodzaak

De maatschappelijke noodzaak om jongeren met een beperking te begeleiden naar betaald werk is groot. In 2006 heeft Nederland het VN verdrag van de rechten van de gehandicapte mens ondertekend en zich verplicht alle belemmeringen van deze doelgroep naar participatie weg te nemen. Een aantal maatregelen is sindsdien van kracht geworden en worden op dit moment geïmplementeerd:

- De participatiewet legt bij de gemeente de verantwoordelijkheid neer de kansen op participatie van de burgers onder haar bestuur te optimaliseren en het beroep op een uitkering te minimaliseren.
- De wet op het passend onderwijs en de wet kwaliteit vso moeten jongeren met een beperking optimaal voorbereiden op participatie in betaald werk.
- De participatie-afspraken tussen kabinet en bedrijfsleven gemaakt in het Sociaal Akkoord moeten ruimte maken binnen bedrijven voor de plaatsing van werknemers met een beperking in betaald werk.

Opdracht van OCW

In de aanloop naar implementatie van deze maatregelen ontvingen de samenwerkende Kenniscentra in het mbo en de VO Raad/Lesco (de vereniging van scholen in het voortgezet speciaal onderwijs) in 2010 de opdracht van het ministerie van onderwijs om een verkenning uit te voeren naar de toepassing van het systeem van werkend leren zoals we dat kennen in het mbo, binnen de scholen van voortgezet speciaal onderwijs. Doelgroep is de jongeren die vanwege zijn beperking geen kwalificatie kan behalen en uit moet stromen naar werk.

Het experiment was genaamd het Boris Project en werd uitgevoerd met 400 leerlingen in 15 vso scholen van 2010 tot 2012 en was een groot succes. Al meer dan 50% van de jongeren die op dat moment in opleiding waren stroomden uit naar werk in een bedrijf met een arbeidsovereenkomst voor onbepaalde tijd. De overige jongeren zaten bij het beëindigen van de pilot nog in het traject op weg naar arbeid. Het onderzoekscentrum Research voor Beleid dat het experiment volgde en daarover verslag uitbracht aan het ministerie adviseerde onmiddellijke invoering van het systeem, niet alleen voor het vso, maar ook voor het praktijkonderwijs.¹ Van 2014 tot 2016 is ook in het praktijkonderwijs een onderzoek uitgevoerd naar de toepasbaarheid van de aanpak voor de leerlingen van het praktijkonderwijs. Alle deelnemende scholen hebben de aanpak positief beoordeeld en aangegeven daar na afloop van het onderzoek mee door te willen gaan.

De elementen van dat systeem zijn:

- Bepaling van het arbeidsvermogen op 16 jarige leeftijd en koppeling van de mogelijkheden aan de kansen op de regionale arbeidsmarkt
- Maatwerktraject bestaande uit werkprocessen uit de kwalificatiestructuur van het mbo in afstemming met de werkgever. Dat garandeert productieve inzet op basis van landelijke standaarden,
- Samenwerking met een erkend leerbedrijf om de opleiding zoveel als mogelijk in het bedrijf te laten plaatsvinden.
- Certificering van het opleidingsresultaat met door de betreffende branche erkende certificaten.
- Ondersteuning van het leerbedrijf bij het plaatsen en behouden van de jongeren met de beperking in het werk.

Ondersteuning van werkgevers en werknemers

¹ Zie: <http://www.passendonderwijs.nl/wp-content/uploads/2014/01/Rapport-Arbeidstoeleiding-van-het-pro-en-vso.pdf>

Werkgevers en werknemersorganisaties (VNO/NCW, MKB Nederland; CNV,FNV) namen deel aan het project en ondersteunen de Boris systematiek om twee redenen:

- De participatieafspraken betreffen een blijvend percentage van mensen met een arbeidsbeperking in de bedrijven. Er moet daarom een duurzame instroom van jongeren met een beperking naar de bedrijven worden georganiseerd en liefst langs de natuurlijke weg waarlangs de bedrijven jong personeel werven en dat is via het werkend leren. 92% van de 100.000 jongeren die jaarlijks via dat systeem hun opleiding afronden krijgen een arbeidsovereenkomst (en 87% in het leerbedrijf)².
- De bedrijven hebben hulp nodig bij het verlagen van de drempel voor jongeren met een beperking om in te stromen en bij het beperken van het afbreukrisico. Ze willen daartoe eigen personeel zelf scholen als interne jobcoach en ze willen deskundige ondersteuning daarbij van de scholen waar deze jongeren worden opgeleid. Daar zit de expertise. Het UWV en de gemeenten ondersteunen met externe jobcoaching deze beweging bij het bedrijfsleven. Cao afspraken om dat proces op gang te brengen worden momenteel gemaakt of zijn in voorbereiding.

De Voorzieningen.

Om het instrumentarium vanuit het mbo duurzaam voor de doelgroep beschikbaar te hebben zijn een aantal voorzieningen bruikbaar gemaakt voor de doelgroep:

- Het gebruik van de kwalificatiestructuur van het mbo op het niveau van de losse werkprocessen. Omdat diploma's niet bereikbaar zijn voor de doelgroep zijn de losse werkprocessen uit de kwalificatiestructuur beschikbaar gesteld. Die kunnen in elke gewenste combinatie worden geprogrammeerd. De combinatie wordt bepaald door de mogelijkheden van de kandidaat en de werkzaamheden van het bedrijf. Als die combinatie optimaal is dan levert dat de hoogste loonwaarde en het beste ontwikkelingsperspectief op. Om het gebruik van de werkprocessen te ondersteunen zijn twee instrumenten beschikbaar:
 - **De werkverkenner:** Dat is een digitaal instrument waarbinnen een leerlingprofiel kan worden vastgesteld waarbij de werkprocessen kunnen worden gezocht die passen bij dat profiel. Tevens kan binnen dit instrument de leerbedrijven worden gevonden binnen een gekozen postcodegebied die erkend zijn voor de gekozen werkprocessen.
 - **Het praktijkkloket:** Dat is een digitaal loket waarin praktijkverklaringen kunnen worden aangemaakt waarop de gekozen werkprocessen zijn vermeld. De verklaring kan na positieve beoordeling door een erkend leerbedrijf worden verstrekt. De brancheorganisaties die eigenaar zijn van de kwalificaties in de structuur van het mbo erkennen allen de praktijkverklaring als een bewijs van inzetbaarheid van de houder in de gehele bedrijfstak. Bij het praktijkkloket zijn inmiddels 190 scholen voor vso en praktijkonderwijs aangesloten.

Regionale initiatieven

Als gemeenten met een beperkt budget het aantal uitkeringen moeten beheersen dan is effectieve arbeidstoeleiding in het onderwijs een belangrijke weg om dat te bereiken. Veel gemeenten zijn daarom in gesprek met samenwerkingsverbanden passend onderwijs om vast te stellen in hoeverre het vso en het praktijkonderwijs succesvol zijn in de doorleiding van hun kandidaten naar de arbeidsmarkt. Omdat de Boris aanpak de rechtstreekse aansluiting tussen school en werk ondersteunt kan een goede uitvoering van het laatste deel van de opleiding leiden tot overgang naar betaald werk. Voorwaarde daarbij is dat scholen en leerbedrijven intensief samenwerken om in het laatste opleidingsjaar een zo hoog mogelijke loonwaarde te ontwikkelen op basis waarvan de arbeidsovereenkomst kan worden gesloten.

² Cijfers ROA, Researchcentrum Onderwijs Arbeidsmarkt

Er is veel belangstelling bij gemeenten om deze rechtstreekse overdracht te ondersteunen vanwege de preventieve werking die het kan hebben op uitval en uitkeringen. Daar komt bij dat professionalisering van dat proces van rechtstreekse aansluiting mogelijkheden biedt om de school een rol te geven in re-integratie en om de gemeentelijke voorzieningen en de onderwijsvoorzieningen op het terrein van aansluiting op arbeid intensiever te laten samenwerken. Werkgeversservicepunten en SW bedrijven vervullen daarin een nieuwe en nuttige rol. SBB wordt benaderd door gemeenten en gemeentelijke instellingen om te helpen de regionale infrastructuur onderwijs, overheid, bedrijfsleven zo vorm te geven dat participatie van de doelgroep optimaal kan worden gemaakt. SBB kan daartoe voorbeelden uit andere regio's aandragen waarin gemeente, onderwijs en bedrijfsleven al succesvol samenwerken, maar door de nauwe relatie met het bedrijfsleven en de bedrijfstakorganisaties kan SBB ook de toepassing van brancheafspraken regionaal helpen implementeren. Daartoe zijn 6 adviseurs onderwijs-arbeidsmarkt beschikbaar en 450 adviseurs praktijkleren, waarvan er 24 zijn gespecialiseerd in deze materie.

Kosten

Aan de dienstverlening van SBB en aan het gebruik van de hierboven vermelde instrumenten zijn geen kosten verbonden voor de scholen en/of de gemeenten. De bekostiging van de opleidingstrajecten van jongeren op vso en pro scholen zijn bekostigd door het ministerie van OCW tot een maximumleeftijd. Alle ondersteuning van SBB aan de scholen is erop gericht om jongeren die geen mbo diploma kunnen behalen aan het einde van de bekostigingstermijn in arbeid met loonwaarde bij bedrijven te hebben. De gemeenten vragen voor de scholen ESF subsidie aan om de arbeidstoeleiding te ondersteunen en stemmen met de scholen af waaraan die subsidie besteed gaat worden. Als gemeenten de scholen willen benutten om jongeren die onder de zorg van de gemeenten vallen via werkend leren naar arbeid te schakelen dan kunnen scholen en gemeenten afspraken maken over de kosten die daarmee gemoeid zijn. Wanneer gemeenten en scholen afspraken maken over de benutting van hun gezamenlijke infrastructuur (scholen, erkende leerbedrijven, SW bedrijven, beschut werkvoorzieningen, jongerenloket, werkgeversservicepunten, loonwaardebepaling, loonkostensubsidies, jobcoaching etc.) ten behoeve van deze doelgroep dan kan de benutting van overheidsmiddelen een groter rendement hebben dan wanneer de structuren onderwijs en gemeenten naast elkaar worden georganiseerd.

Voor nadere informatie:

Projectteam Boris, Projecteider: Will Seignette 06 2394 6656 w.seignette@s-bb.nl

Zie ook: www.borisbaan.nl ; www.regionaaladvies.nl ; www.s-bb.nl